

אתרוג האצבעות

מה שהביאו שהואיל ואתרוג התיום כשר יש להכשיר כל אתרוג שמראהו מוזר ורחוק לגמרי ממראה אתרוג הרגיל, אין משם ראי' כלל, ואבאר בקיצור בע"ה:

הנה בגמרא סוכה (לו.) אמרו אתרוג ככדור פסול וכן השחור ביותר פסול בכל מקום, ולא חלקו בין אילן שכל אתרוגיו גדילין כך לשאר אילנות, דמה שאין לו מראה האתרוג הרגיל פסול, והתיום שאני דכל צד וחלק שבו יש לו מראה אתרוג אלא שהחיבור משנה אותם מן הרגיל, וסד"א דזה גופא דבר הפוסל הוא, קמ"ל דאין בחיבור חסרון, אבל בחוסר מראה נפל ממנו שם אתרוג.

והנה הסיבה לזה היא דאף דבגמרא זיהה המין של אתרוג ע"י ראיות והוכחות מן המקרא, כגון טעם עצו ופריו שוין והדר באילנו וכו' (סוכה לה.), מ"מ עיקר הדבר הוא דרק אתרוג נקרא פרי עץ הדר, דכן הוא שם האילן, ועיין בפירוש הרמב"ן על אתר (ויקרא כ"ג מ'), וכל שדקדקו חז"ל הוא כעין יגדיל תורה ויאדיר להראות שהפירוש האמיתי יש לו שורש במקרא, וכן הוא ברמב"ם בהקדמתו לפירוש המשניות. ואם כן מה שרחוק ממראה אתרוג פי אלף מאתרוג ככדור, מאן יימר שיש בו שם אתרוג ונקרא עץ הדר בתורה, פוק חזי דפסלי כל מין אזוב שיש לו שם לווי כגון אזוב כוחלי ואזוב מדברי (סוכה יג.) אף ששם אזוב לא פקע ממנו.

וכן אצלנו אע"פ שהמדעיים כנו לזה שם סוג אתרוג, מ"מ בודאי אי אפשר להעמיס עליו שם זה בלי ליווי, דשום אדם לא כנהו אתרוג בלי הלוי. ומה שאמרו שלפי חקירתם מצאו שעיקר סוג אתרוג שנמצא היום הכל תולדה ממין זה שהוא המין הקדום והמקורי, אי אפשר לקבל זה מהם כי לא נאמנו לכך וזו היא דעה שאי אפשר להכחיש ופיטומי מילי בעלמא הוא. ואף את"ל שימצאו בירור לדבר זה ומופת מוכיח, מיהו בשעת מתן תורה כבר נשתנה שמו וצורתו ואי אפשר שוב לזהות אותם בלי שם לווי, ולא מקרי עוד פרי עץ הדר ואתרוג.

ויש לי עוד בירורין והוכחות על זה מיהו קצרותי מפני דוחק השעה.

היוצא מדברנו דפסול למצוות אתרוג ואין לבלבל הצבור עוד בהמצאות מוזרות כזה.

כ"ז רשמתי ביום ד' לחדש שבט שנת תשס"ו לפ"ק נוא יארק
ישראל הלוי בעלסקי

בענין אתרוג האצבעות עיין חזון איש לכלאים (סימן ג' אות ז') שהסתפק לומר שאולי לימון ואתרוג – ואולי אפילו אשכוליות ותפוזים – הכל מין אחד לענין הרכבת אילנות, "אך מכל מקום לענין מצות ד' מינים קבלנו מאבותינו שהוא אתרוג דוקא, והוא פרי עץ הדר הכתוב בתורה". ואפילו נניח כסברת הסבא קדישא בתושבותיו (ח"ג סימן י"ב), שמן התורה הלימון כשר למצות ד' מינים שהוא ממש אותו המין של האתרוג לכל דבר, אך על כל פנים פסול הוא מדרבנן. וה"נ באתרוג הזה אפילו נניח כסברת החוקרים שהוא מין אחד ממש עם האתרוג, אך לענין מצוה, על פי פשוטו אין זה בכלל – או מין התורה או מדרבנן – קבלתנו מאבותינו.

צבי שכטר

עש"ק פ' בא, תשס"ו